

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JONSTRUPBOGEN

24DE BIND

1 9 4 7

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN

JEG STAAR SOM VERN
VED DEN STILLE SO
OM JONSTRUPS MINDER
SOM EI MAA DØ

KØBENHAVN

JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN
ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND

1947

JONSTRUPBOGEN

24DE BIND

1 9 4 7

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN

KØBENHAVN

JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN
ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND

1947

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Jonstrupsamfundet 1921—1946	3
Jonstrupsamfundets 25 Aars Stiftelsesfest	5
Jonstrupelever i Frihedskampen	12
Ejner Carstensen: Skoledirektør Joakim Larsen	23
Viktor Pedersen: Professor N. A. Larsen	29
Viktor Pedersen: Seminarielærer Olaf Kejser	32
Poul Jacobsen: Aarets Gang paa Jonstrup	34
Fra Jonstruppernes Verden	37
Afgangseksamen 1946	39
Regnskab og Styrelse	40
Viggo Bitsch: Jonstrups Ordbog	41

Seminarieforstander STIG BREDSTRUP,
Jonstrupsamfundets Stifter.

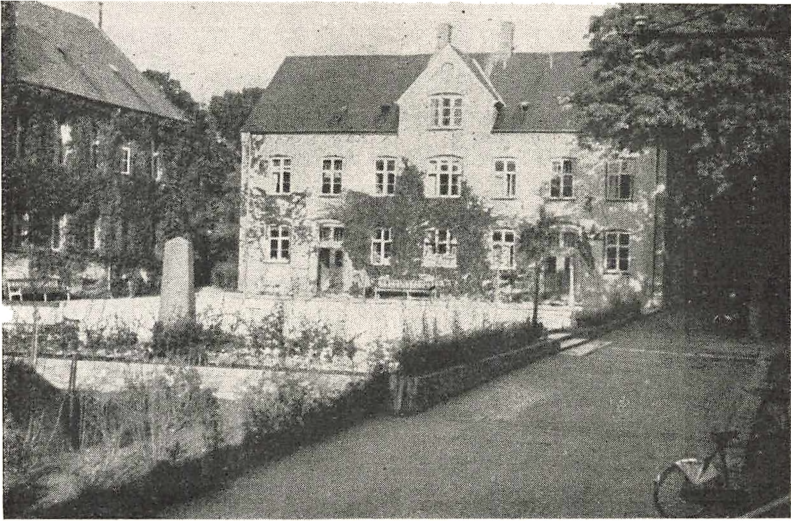
JONSTRUPSAMFUNDET 1921-1946

Det var et levedygtigt Barn, der kom til Verden hin skønne Augustdag i 1921, da Jonstrupsamfundet blev stiftet ved en Sammenkomst paa Jonstrup. Nogle stillede sig skeptisk overfor Tanken: Kunde det lykkes at samle Jonstrupperne, der bor spredt over hele Landet, til Stævner? Var det rigtigt at give Ungdomsminderne, disse dyrebare Minder, som er forskellige for hvert Hold, ja for hver enkelt, faste Rammer? Det skulde vise sig gennem Aarene, at der trods alle Forskelligheder var saa meget, der var fælles for alle Jonstrupperne: den gamle Borg, den skønne Egn, de fælles Lærere, de gamle, evigunge Traditioner, at der var nok at samles om, og Jonstrupsamfundet udfyldte et Savn. Gennem Stævnerne og Aarbogen blev Jonstrupperne i Stand til at følge Kammeraterne, og de blev holdt à jour med, hvad der skete paa Borgen: Afskedigelser,

Dødsfald, Udnævnelser og meget andet af Interesse, og desuden paatog Samfundets Styrelse sig Repræsentationen ved kendte Jonstrupperes Jubilæer eller Begravelser. Dertil kom det overordentlig betydningsfulde, at Jonstrupperne nu havde en Organisation, der kunde kæmpe for deres gamle Seminarium, naar det stod i Fare for at blive nedlagt — en Tanke, der desværre er dukket op flere Gange. I Jonstrupsamfundet fylkedes Jonstrups Sønner til Værn for den gamle Borg.

I Aarbogen 1946 er Samfundets Ledere gennem Aarene nævnt; mange har gjort et Arbejde, men der er Grund til især at fremhæve fem Mænd for deres Indsats: Samfundets Stifter og Formand gennem femten Aar *Stig Bredstrup*, hvis rige og varme Personlighed aldrig udfoldede sig stærkere, end naar han var omgivet af sine kære gamle Elever, *Jørgen Hegelund*, der nu har trukket sig tilbage efter at have siddet i Styrelsen i 25 Aar, de sidste 10 som Formand; han er en af Jonstrups mest trofaste Sønner, og som en af »De seks« har han været med til at skabe Eventyrglansen om Borgen, gennem 40 Aar har han med Ildhu kæmpet for dens Ære og Tradition, og som Formand var det ham magtpaaliggende at skabe en levende Forbindelse mellem gamle Jonstruppere og Seminariets unge, *R. C. Mortensen*, Redaktoren af Aarbogen 1923—42, som var den største Kender af Jonstrups Historie og Jonstrupforhold. og de to Kasserere og Forretningsforere *K. Frigast Hansen* og *Willh. Thomsen*, der med godt Humør tog Sliddet med Opkrævninger og Arrangementer.

Vi, der har haft Glæde af Jonstrupsamfundet, takker de Mænd, der har ført det gennem de første 25 Aar paa saa smuk en Maade, at det i Dag staar som en livskraftig Forening i stot Vækst. Lad os føre deres Arbejde videre til Glæde for os selv og vore Kammerater fra den gamle Borg!

Den flisebelagte Borggaard.

JONSTRUPSAMFUNDETS 25 AARS STIFTELSESFEST

Vort Haab om at kunne fejre vor 25 Aars Fest paa Jonstrup gik i Opfyldelse. Da vi fra Maalov Bakker saa ud over den hjemlige Egn, hilstes vi af Flaget, der vajede over en fri Borg. »Sommerfolkene« var borte, Flygtningene forsvundet og de skæmmende Pigtraadsspærringer fjernet. I den sollyse Septemberdag syntes Stedet os mere smilende end nogen Sinde før, og hos alle lyste Smilet genkendende mod Kammeraterne, der i saa stort Tal var stævnet sammen til vort første Mode efter Befrielsen.

Efter et hyggeligt Kaffebord holdtes Generalforsamling med Boosen som den muntre Dirigent, der forstod at fremme Tempoet, saa at vi hurtigt kunde komme af Sted til Øjet. Formanden Jorgen Hegelund mindedes i sin Beretning de i de 25 Aar døde Styrelsesmedlemmer og Professor N. A. Larsen, Samfundets ældste Medlem, og omtalte Styrelsens Arbejde for Seminariets Frigivelse. Efter korte Beretninger af Kasserer og Redaktør foretoges Valgene. Formanden meddelte, at han on-

skede at træde tilbage efter 25 Aars Sæde i Styrelsen, og da han bestemt fastholdt sit Ønske, maatte en Efterfølger vælges. Vilh. Hellested (1920) valgtes ind i Styrelsen, og Gehl og Bitsch, de andre afgaaende Styrelsesmedlemmer, genvalgtes.

Efter Generalforsamlingen tog vi under Kaj Bangs Ledelse Opstilling i Flisegaarden, Fanen førtes frem og »Den gamle Borger« lød taktfast, medens den store Skare ad den nye Vej gennem Forstanderens Have marcherede af Sted. Under Trommehvirvler og med Egerod som Fanebærer gik det til Skovs ad de kendte Veje og Stier, hvor hvert Sted vakte Minder. Stien bag Jonstruphøj var lige saa pløret som for 30 og 40 Aar siden, og Skoven var den kendte og kære, om end den skæmmes af Krigstidens Udhugninger. Ved Øjet gik vi alle traditionstro under Fanen, og derefter tolkede Hegelund i varme, stilfærdige Ord vore Følelser ved at staa paa det Sted, der for alle Jonstrupperne er helligt. Afskedskvartetten og andre Toner fra »dengang« lød højtideligt under Trækronerne, for vi begav os paa Hjemturen, der forskonnedes af den nedgaaende Sols Straaler mellem Stammerne. Turen sluttede med en »Raket« i Borggaarden.

Det festlige Aftensbord paa Musiksalen indledtes med, at Gehl talte for Dagens høje Fødselsdagsbarn, hvorefter »Kong Kristian« blev afsunget. Under Bordet blev Olaf Kejser hjerteligt hyldet, og han udnævntes til Æresmedlem af Jonstrupsamfundet. Bitsch talte for den afgaaende Formand og tegnede et smukt Billede af ham som den paa een Gang friske og alvorlige Jonstrupper, der repræsenterer alt det bedste i det jonstrupske Kammeratskab. Kaj Bangs muntre Kammeratskabsviser med Omkvædet: »Dig kan jeg li', du er min Kammerat« gjorde stormende Lykke.

Med hans smukke Hyldestsang til Jonstrup: »Jonstrup, dit Navn kalder Minderne frem« (findes i Jonstrupbogen 1936) indledtes Aftenfesten, og umiddelbart efter tog Kaj Bang selv Ordet og holdt Dagens Festtale med en Kraft og Hjertevarme, der gjorde et dybt Indtryk paa os alle. Da Pladsen ikke tillader mere, skal her kun bringes sidste Halvdel af

KAJ BANGS TALE:

Kammeratskabet gennem de tre Aar havde trods vore Forskelligheder i Opdragelse og Evner svejset os sammen — vi kendte hinanden ud og ind — baade fra Klassen og Knejpen — fra Arbejdet og Fritiden. Med hele Ungdommens vaagne Blik for det nye sugede vi al Lærdom og Erfaring til os. Vi lærte af hinanden, vi modnedes. Den Romantik, der hvilede over den ærværdige traditionsrige Borg, den realistiske Ildhu, der kendetegnede vore unge Aar, den naturskønne Ramme, der svøber sig om Borgen og paa vore daglige Ture gav os stadig nye og efter Aarstiden vekslende Naturstemninger for Øje, den landlige Ro, hvori vi levede fjernt fra Hovedstadens Tillokkelser for ubefæstede Sjæle, alt det gjorde os til Jonstrupperne i dette Ords bedste Betydning. Vi nød — uden egentlig selv at vide det — noget, der maaske først ad Aare er gaaet op for mange — et Fortrin frem for andre ligestillede Landet over. Jeg finder derfor, det vil være til megen Skade for kommende Jonstrupperne, om Borgens Virke flyttes til Byen med dens larmende Liv, da dør Jonstrup og af Asken opstaar en Institution uden Samhørighed med Naturen. Og jeg tror, at netop Borgens Beliggenhed har haft en langt større Betydning for de fleste af os, end nogen aner. Thi under vort Ophold paa Jonstrup vakttes der ubevidst en Følelse i os gennem vor Kontakt med Naturen, saa vi bl. a. derigennem fik lært at elske vort Land. Det unge og følsomme Sind faar sin bedste Næring gennem alt, hvad et Liv paa Jonstrup kan give: Romantik og Virkelighed, Naturskønhed og Ro til harmonisk Udvikling — aandelig og fysisk. Derfor gentager jeg, at det er mit inderlige Haab, at denne Plet altid maa vedblive at være Arnestedet for Uddannelse af danske Lærere — for Jonstrupperne.

Jonstrup er ikke blot en Borg med Traditioner — Jonstrup er en levende Organisme. Derfor bedrøvede og harmede det os alle, da vi i Foraaret 44 erfarede, at Tyskerne havde beslægtet Seminariet og brutalt kastet alle ud, men vi glædede os over, at de Mænd, der i Dag har Ansvar for de unges Uddannelse, forstod at klare Vanskelighederne i de tunge Aar.

Nu gaar Livet atter sin vante Gang paa den gamle Borg.

Det er klart, at Livet har Krav paa os og stavnsbinder os i Byen eller paa Landet, saa det bliver umuligt i det daglige at fortsætte de unge Aars Kammeratskab. Men mødes man med Aars Mellemrum efter sin Afgang fra Jonstrup, saa mærker man straks Samhørigheden, Kammeratskabets bindende Baand, Fællesskabet. Man horer til Borgens Sønneskare og mindes endnu engang, hvad Jonstrup betød i de unge Dage, og forstaaer, hvor meget vi skylder den gamle Borg. Man husker Turen til »Afrodites Øje«, man mindes Fatters Dimissions-tale.

Faa Dimittender har vist faaet et saa smukt Ord med sig ud i Livet, som Stig Bredstrup gav vort Hold fra 1915. Efter en stærkt følelsesbetonet Tale til os sluttede Fatter med disse Linier fra en af vore gamle Salmer:

Skin over Vang som en Morgen med Sang,
Morgen i Maj, naar det grønnes —

Et varmere Ønske for vordende danske Lærere kunde ikke fremsættes paa smukkere Maade end gennem disse Linier — som Fatter tilmed efter en lille Pause sluttede med et: — og drag saa med Gud ud i den lyse Sommer!

»Skin over Vang som en Morgen med Sang — Morgen i Maj, naar det grønnes« — de Ord randt mig i Hu hin 5. Maj i Fjor, da hele Danmarks lyse Ungdom kom frem, parat til at kaste den forhadte Fjende ud af Landet.

Og skulde jeg i Dag, hvor jeg har den Ære som gammel Elev at staa paa den Talerstol, hvorfra Fatter i sin Tid udtalte førnævnte Ord, udtale et Ønske for Jonstrup, maa det blive dette, at der fra denne Borg maa blive udsendt danske Lærere, der gennem Arbejde og Studier har lært at elske deres Flag, deres Land og Folk, saaledes at de som Fædrenes værdige Sønner kan gaa ud til Lærergerningen og være med til at opdrage Danmarks Børn og unge ikke alene til Borgere i et frit og demokratisk Land, men ogsaa til gode Borgere, der altid gennem Arbejde maa forstaa, at større end alle personlige Krav og Ønsker er Hensynet til vort Land — ingen Følelse kan være større og stærkere end den ægte og sande Fædre-

landskærlighed — noget vor Tid har givet os saa mange smukke Eksempler paa.

Maatte Jonstrups Lærere faa Kraft og Evne til dette Arbejde, maatte alle Jonstruppere være med til gennem deres Livs Gerning at bære Ved til det Baal, der nærer vor nationale Selvstændighed. Maatte Jonstrup stedse være den nationale Bauta, hvorfra et uplettet Dannebrog vajer, mens Slægter kommer og Slægter gaar. — Jonstrup leve!

Desværre maatte en Del af Deltagerne bryde op paa dette Tidspunkt, og blandt dem var Jørgen Hegelund. I hans Sted bragte da Redaktoren en Tak til Seminarieforsøger Georg Christensen, Lærerne og Eleverne for deres Holdning under Besættelsen, for deres Indsats under Hjemløsheden og for det Sammenhold, der hindrede Seminariets Opløsning i de kritiske Aar. En Hyldest til det kæmpende Jonstrup fandt Udtryk i Sangen:

HILSEN TIL JONSTRUP

(Mel.: Som en rejselysten Flaade.)

Under Ly af Larm foroven
tramped Herrefolket frem,
planted raat og blodigt Hoven
i vort stille, danske Hjem.
Lammet stod vi uden Raad,
vaagned langsomt kun til Daad,
prøved tusind Veje.
Indtil Viljen voksed stærk,
samled sig til Manddomsværk
for vort dyre Eje.

Paa vor Borg, der fremfor alle
er en blid og dansk Idyl,
hørtes raa Kommando gjalde,
fremmed Fodslag, hæse Hyl.

Jonstrups skønne, milde Egn
spændt i hæsligt Pigtraadshegn
— det forøged Sorgen.
Hænder knyttedes i Løn,
hver en Jonstrups ægte Søn
vilde værne Borgen.

Jonstrups kække, danske Dreng,
kastet ud fra Borgens Fred,
maatte leve splittet længe,
flakke om fra Sted til Sted.
Men i Hjemløshedens Tid
rustede de sig til Strid
mod den arge Fjende.
Hemmeligt med Sværd i Haand
styrkede de deres Aand,
vilde Frihed vinde.

Nu kan Flaget atter smelde
frit fra Jonstrups gamle Tag
og for Borgens Sønner melde,
at en Jerntid ligger bag.
Stormen raste vildt og haardt,
men Forsagthed blæste bort
med de karske Vinde.
Haabet skinned atter blankt,
Modet voksed ungt og rankt
— lad det aldrig svinde!

Under Kaffebordet glædede Seminarielærer Ejnar Boesen os med sit smukke Violinspil, og under hans Ledelse sang Elevernes Kor flere muntre Sange. Gamle Minder blev draget frem omkring ved Bordene, og Boelsen gjorde vanlig Lykke ved at fortælle nogle af sine Jonstrup-Erindringer. Til sidst meddeltes det, at den nye Styrelse havde valgt Ernst Gehl (1901) til Formand, O. Lindberg til Næstformand, medens Wilh. Thomsen og Viktor Pedersen fortsatte som henholdsvis Kasserer og Redaktør.

Den nye Formand blev hilst med Akklamation, og han begyndte sin Virksomhed med at tale for de gamle, der var mødt frem, særlig henvendt til 60 Aars Jubilaren Edv. Christensen, og derefter takkede han Festens Arrangører paa Jonstrup for deres store Arbejde. Men Tiden var løbet, og Opbruddet fandt Sted. Endnu en uforglemmelig Oplevelse var vi rigere. Vi havde igen været paa vor gamle Børg — følt os hjemme trods de mange Forandringer, der er sket paa Stedet. Vi havde haft den store Glæde at færdes paa et *frit* Jonstrup, at opleve den skønne Egn og at møde de kendte Ansigter — ældre i Trækkene end sidst, men ikke mindre kære, og vi lovede hinanden at mødes igen til næste Stævne og da at faa endnu flere Kammerater med.

JONSTRUPELEVER I FRIHEDSKAMPEN

I Danmarks Lærerforenings Bog »Mens vi ventede —« er ogsaa Seminarieelevernes Indsats i Frihedskampen omtalt, og det nævnes, at Jonstrup havde 30 aktive Deltagere, hvoraf 3 kom i Vestre—Frøslev og 7 til Sverige, medens en Del maatte gaa under Jorden. Jonstrupbogen har gerne villet give sine Læsere et fyldigere Billede af Elevernes Deltagelse i Kampen, og vi mener bedst at kunne gøre det gennem Beretninger fra Eleverne selv. Seminarielærer O. Lindberg har opfordret en Række Deltagere til at nedskrive, hvad de havde paa Hjerte, og stille det til Raadighed for Jonstrupbogen. Flere Elever har efterkommet Opfordringen, og vi takker dem, fordi de har villet delagtiggøre os i deres Oplevelser. Vi kunde have ønsket at høre meget mere derom, men forstaar, at de — bundet af Tavshedslofter og af Frygt for at stille sig selv i Heltepositur — i Hovedsagen har villet nøjes med at give Udtryk for Tanker og Følelser, der fyldte dem under deres farefulde Indsats. Forst et Brev fra en af de tre, der kom til Frøslev:

— Da de tyske Flyvemaskiner den 9. April 1940 tordnede ind over Danmark, var Grunden til fem lange Aars Trængsler lagt. Den Gang kunde man ikke forestille sig de kolossale Omvæltninger, som Besættelsen vilde medføre; men efterhaanden, som Rygterne bredte sig, blev det mere og mere klart, hvor det bar hen, og da endelig Rygterne viste sig at svare saa nogenlunde til Sandheden, var der kun een Udvej: Modstandsbevægelsen.

I Begyndelsen af Skoleaaret 43—44 var Udviklingen saa vidt fremskreden, at vi paa Seminariet begyndte at forberede Oprettelsen af Militærgrupper. Vi maatte selvfølgelig gaa meget forsigtigt frem, men fik endelig dannet 4—5 Grupper, som paabegyndte Uddannelsen. Vi var næsten alle Begyndere

i Faget, saa smaa Uheld kunde af og til indtræffe; heldigvis var de fleste af en saadan Art, at de kun bragte lidt Munterhed ind i Arbejdet. Jeg husker saaledes et vist Haandklæde, som blev brændt halvt op under nogle smaa Eksperimenter. Haandklædets sorgelige Endeligt blev meget begrædt af »Ejermændene«, hvilket kunde have været undgaaet ved et Par Ord, sagt paa rette Sted; men vi var maaske lidt for forsigtige i Begyndelsen.

Seminariets Beslaglæggelse og den følgende Flytning til Ballerup førte til, at Grupperne næsten opløstes. Fuldstændig Oplosning forhindredes ved en Genopbygning og Tilslutning til et Kompagni i Ballerup. Ved Razziaen i Ballerup Novbr. 44 maatte tre Seminarieelever »nyde Billetten« og gøre Turen Vestre—Froslev som »Tremmekaniner«. Det blev til et halvt Aar som Gæster i »Grødsloppet«, en mærkelig Pension for vordende Lærere i Folkeskolen. Vel var vi ikke i Fængsel i egentlig Forstand, men mærkeligt nok overtog vi en stor Del af de rigtige Gæsters Jargon. Naa, vi var jo ogsaa i et og alt undergivet samme Vilkaar som disse — med et ikke uvæsentligt Tillæg.

Men alt har en Ende, og efter den lange Vinter kom en skyllende April, og endelig slog Frihedens Time. Vi kunde vende tilbage til vort Seminarium for at fuldende vor Uddannelse. Men var vi stadig de samme som før Modstandskamp og Fængselsophold? — Jeg tror det ikke, og desværre var Naalen svinget til den forkerte Side. Meget godt oplevede man, mange opløftende Scener var man Vidne til; men ogsaa meget ondt, som satte varige Spor i Sindet, maatte man igennem. Det var ganske vist kun Vestre Fængsel og Froslevlejren, vi frekventerede; men Aanden var ikke til at tage fejl af, selv om den kun aabenbarede sig en miniature. Denne Aand maatte man sætte noget imod, man maatte gøre sig haard — og opdagede saa, da man kom hjem og genoptog Fredens Arbejde, at det haarde havde sat sig fast i Sindet. Maatte Livets, Fredens Skonhed drive denne Haardhed bort, ogsaa for dem, som oplevede det værste.

Een af de tre.

Som »Een af de tre« har oplevet Kampens Haardhed og mærket, hvorledes den brændte sig ind i Sindet, saaledes har ogsaa den Elev, der beskæftigede sig med »Sundtrafikken«, haft Raahed og hensynsløs Egoisme inde paa Livet. Han skriver:

GLIMT FRA 1943

En Havn ved Nordkysten o. 3. Okt.

»Erfaringen viste, at det var en Fordel at have Flygtningene koncentreret i faa, større Grupper, som kunde alarmeres med korteste Varsel i Tilfælde af Skibslejlighed. Risikoen ved en evt. Razzia øgedes naturligvis tilsvarende som Følge af Stikkerere, der kunde udpege Opsamlingsstederne for Gestapo. — Der var ikke andet at gøre end at stole paa det primitive »Alarm-system«, Vagter, placeret paa strategisk vigtige Punkter.

Der hvilede en tung og trøstesløs Atmosfære over de spredte Forlægninger. Det var et fremmedartet, besejret Folk, der kun havde Valget mellem Landflygtighed og Udslettelse. Overalt mødte Blikket de mørke Øjne, forvildede, spørgende Øjne.

Kvinderne var de mest rolige — maaske de aartusindgamle Traditioner havde lært hende at tie og bære Sorg og Uro med Taalmod. Hun kom kun sjældent med direkte Spørgsmaal; hun ventede blot. I Modsætning hertil var Flertallet af Mændene ganske ude af Stand til at beherske deres Nervøsitet. De sad paa Spring med Overtøjet paa og Hænderne uroligt søgende henover de mange Kufferter. De var rede til at gaa i Baadene, skønt de Gang paa Gang fik at vide, at det vilde vare Timer, før det blev deres Tur.

Efter at Ruten var blevet midlertidigt indstillet paa Grund af en overrumplende Razzia, naaede Uroen sit Højdepunkt. Mange var ikke til at holde inden Døre, men flakkede rundt i Omegnen, paa Markerne og langs de levende Høgn. Paa Opsamlingsstederne var Stemningen mættet med Panik. Uskyldige Tildragelser antog overvældende og groteske Dimensioner, der ofte i meget høj Grad vanskeliggjorde en klar Bedømmelse af Situationen. Flere Gange opstod spontane Massepsykoser, og en Gruppe Mennesker opløstes i vild Forvirring for atter at samles, naar Faren mentes ovre.

Der var gribende Eksempler paa Opofrelse, men ogsaa modbydelige Udslag af hensynsløs Egoisme. En jødisk Mor med to Smaa-piger var blevet forladt af sin Mand, der havde stjaalet de Penge fra hende, som hun havde indsamlet for at faa sine Børn i Sikkerhed. Det var vigtigere, at een Mand af Israels Stamme blev reddet end 3 Kvinder — et ikke enestaaende Eksempel paa en bogstavelig Fortolkning af de jødiske Love. Efter nogle Dages Forløb fik Moderen et Nervesammenbrud, saaledes at Børnene reelt blev overladt til sig selv. Det ældste Barn, der var i Tiaarsalderen, var af Naturen noget nervøs og selvraadig. . . . Dobbelt betagende var det derfor at se, hvordan hun lidt efter lidt overtog Ansvar for dem alle; selv skælvende af Angst sad hun i Timevis ved Siden af Moderen, der havde opgivet ethvert Haab, og søgte at give hende Troen tilbage.

Der indløb Informationer om en sikker Rute: Gilleleje—Kullen. Mod Aften rullede Karavanerne uafbrudt mod Nord og Vest. Den Nat faldt henimod 150 Jøder i Gestapos Hænder . . .«

★

Vi ved alle, hvor stor Betydning Vaabenmodtagelsen fra engelske Flyvemaskiner havde, og Jonstruppere var — naturligvis — ogsaa med her. Poul Jacobsen, som nu er Medlem af Jonstrupsamfundets Styrelse, tegner i det følgende denne Situation og giver derunder Udtryk for sin Skuffelse over, at saa mange »kloge« Mænd saa med Skepsis paa de unges Virksomhed.

»EN SITUATION«

Vi havde om Eftermiddagen fået opgivet Navnet »Svend« samt Sted og Tid for Nedkastningen. — Kl. 18,15 sad vi spændte ved Radioen; men vi hørte overhovedet ikke, hvad den danske Stemme sagde om Kampene på Østfronten. Vi ventede kun på det Øjeblik, da Særmeldingen skulde komme. — Vi var utålmodige. Endelig blev Krigsberetningen færdig og Speakeren begyndte at remse Navne op. Var vores Navn med? Vejret var i hvert Fald godt nok. Jo, endelig, som Nr. 17, kom Hilsen til »Svend«. — Vi foer op, for nu havde vi travlt.

Ja, sådan begyndte det hver Gang. — I de 2½ Aar, jeg fik Lov til at være med i Kampen, oplevede jeg mange Ting, men det, der gjorde størst Indtryk på mig, var Våbenedkastningerne. Jeg evner slet ikke at beskrive den Følelse, vi alle var besjælet af, når vi i de mørke Nætter ventede på, at vore Venner skulde komme med de for os så nødvendige Våben. — Som oftest kom Maskinen til Nedkastningsstedet til den fastsatte Tid, men det kunde jo ske, at den var en halv Time forsinket, og når det skete, blev vi urolige, for var der mon sket vore Venner noget? De kunde jo være blevet skudt ned. — Vagterne var stillet op rundt omkring med Magasinerne fyldte. Vente-tiden sneg sig af Sted. Nogle af Fyrene lå og tænkte på Kone og Born, for det var alligevel ikke helt ufarligt. — Andre hviskede sagte sammen. — Der var en egen Stemning over Situationen. Mon vi skulde være heldige denne Gang med? Dog, vi vilde skyde på dem, hvis de kom. —

Endelig kunde vi høre den rolige Durren af en kraftig 4-Motorers i det fjerne. Den kom nærmere, og Kursen var næsten aldrig forkert. — Vi gjorde Lygterne klar. En Lygte i hvert Hjørne af Rydningen i Skoven, samt Lygten, med hvilken Vindretningen skulde angives. — Maskinen var nu lige inde over os, Lygterne sendte det aftalte Tegn op imod den: den svarede, fløj et Stykke videre, drejede, kom tilbage over os. kredsede en 3—4 Gange, hvorefter der blev lukket op for »Containerne«. Hvilket Syn! Vi kunde imod Stjernehimlen skimte Faldskærmene, der foldede sig ud, og ganske langsomt dalede de ned til os. — Maskinen steg automatisk, og så satte den Kursen mod Vest igen. — En dagligdags Hændelse for den. — Men i sådanne Øjeblikke følte vi, at vi havde Venner: vi følte, at det ikke kunde være forgæves, det vi gjorde, trods mange, mange ærværdige og kloge danske Mænds Skepsis til os unge, der ikke kunde andet end være aktivt med i Kampen.

P. J.

Nogle af de Jonstrupperne, der undslap til Sverige, meldte sig til den danske Brigade, og en af dem giver os et Billede af en Øvelse, der inspiceredes af ingen ringere end General Dewing.

DEN DANSKE BRIGADE

En iskold Morgen i Begyndelsen af December 1944 stod een af de danske Batailloner i Sverige traadt an til Angrebsøvelse i Terrainet foran det kunstige Befæstningsanlæg, der saa ofte maatte holde for, naar der blev angrebet med skarpt. Men denne bestemte Morgen havde Bataillonens faaet Formaning om at gore sig ekstra Umage. En højtstaaende engelsk Officer var kommet paa Inspektion, og alt skulde klappe.

Præcis paa Minuttet begynder de tunge Ekspllosioner at brage i Skovkanten mellem de »fjendtlige« Skyttehuller og Pigtraadsspærringer. Det markerer Nedslag af Artillerigranater. Snart begynder de lette Morterer, der skyder med skarpe Granater, at lægge Spærreild over Gravene foran, og i Ly heraf vælter Bataillonens Stormpionerer frem og kaster Røghaandgranater. Stillingen indhylles i en tyk Taage, Pionererne gaar saa langt frem, de tør for Granatnedslagene, og snart har de med lange Stænger anbragt deres Sprængladninger. Pigtraad, Pæle og frossen Jord ryger i Luften, og den hvide Sne antager et snavset Udseende i vid Omkreds. Før Stumperne er dalet ned, er første Linie igennem Hullerne i Spærringen og har dækket sig i Terrainet paa den anden Side. Igennem Larmen høres af og til Hosten fra nogle, der har slugt den stramme Røg.

Maskinpistolerne snærrer og Rekylgævæerne hakker snart over hele Linien, og naar man ser Sneen hvirvles op i Striber og Barken paa Træer bliver skrællet af, tænker man undertiden: »Hvordan vilde det i Grunden være at ligge paa den anden Side?« Svaret faar man, naar man i Forbifarten ser een af de perforerede »Papfjender«. Retningen holdes fint. Det er heller ikke tilraadeligt at slaa for mange Skævere, naar man ved, at der skydes med skarpt bagfra i Mellemlummene.

Alt gaar, som det skal. Kaptajnen uddeler sin karrige Ros, efter at Angrebet er afblæst, og Mændene i Geledet ranker sig en Kende. Den engelske Officer siger ingenting, men Soldaterne ved, at han har set alt, og at de godt kan være sig selv bekendt.

Den engelske Officer, der paa Grund af Sveriges Neutralitet skulde være anonym, men hvis Navn alligevel sivede ud blandt Soldaterne, var General Dewing, der repræsenterede den Overkommando, under hvilken Brigaden horte.

Bataillonens Soldater, der saa saa ens ud i deres graagronne Uniform, var Folk fra alle Egne af Danmark, fra alle mulige Stillinger og af alle Aldre mellem 17 og 30. Blandt alle disse Mennesker var der ogsaa nogle Jonstrupperne. De havde forladt Danmark i Efteraaret 1943, denne dode Tid, da en stor Del af Befolkningen sammen med Regeringen ansaa det for at være højest upassende Opførsel at foretage sig noget, som de rare Tyskere kunde blive vrede over. Nogle regnede med, at det endnu ikke var for sent paa een eller anden Maade at komme til England og indtræde blandt de danske frivillige der, som andre tidligere havde gjort det; andre havde maaske hørt om det frivillige Korps af Danske, der var ved at blive sat sammen »hinsidan«, og som paa den store Dag skulde sættes ind i første Række. I alt Fald var de nu i Brigaden og gik op i den haarde Træning med Liv og Lyst. For haard var Træningen. Det var frivillige Folk, som man kunde byde alt, og de blev budt alt, hvad de kunde tage. Jonstrupperne blev sammen med deres Kammerater en Samling fysisk veludrustede Mandfolk, og de lærte alt, hvad man kan lære en Soldat, der skal trænes til Krig i et Land, hvor der er Fred. Og sammen med deres Kammerater ventede de paa den Dag, de skulde staa deres Prøve.

Blev de skuffede, da den 5. Maj kom? Maaske. Maaske blandedes deres Glæde over at gense Sjælland med Skuffelse over, at der ikke blev Brug for deres Kræfter. Men naar Sagen diskuteredes, endte det som Regel med, at een af dem sagde: »Kan I huske, hvordan Terrainet saa ud, naar vi havde holdt en Øvelse?«

Og han havde Ret. Det var godt, at det gik, som det gik.

— Mange Frihedskæmpere følte sig efter Befrielsen skuffede over, at det var »Samarbejdsfolkene«, der kom til at bestemme, og en af dem maner i det følgende Kammeraterne til ikke at glemme Forpligtelsen og Ansvaret, de faldne har efterladt os.

DØDE VORE KAMMERATER FORGÆVES?

Aftenen for kampene ved Lyovej sidder vi hele gruppen i en stue på Frederiksberg og hører de glædelige hærberetninger, men alle smil stivner brat, da vi gennem æteren hører, at Ole, som for fire måneder siden forlod os, meldes faldet under jernbanesabotage ved Århus. Dagen efter fik sindene den udløsning, der var påkrævet.

Tre uger senere stod fem av os efter en vellykket sprængning av et værnemagerværksted i udkanten og ventede på de tre sidste ved Norrebro station. Der kom kun to — Bitty var blevet dræbt på hjemturen.

Med dyre minder er vi knyttet til dem, der faldt i kampen. De er stadigvæk en del av det kammeratskab og fællesskab, der opstod mellem os alle i den korte tid, vi kæmpede sammen. Jeg vil nu stille det spørgsmål til alle de kammerater, der var med, om vi nu også har opfyldt den forpligtelse og det ansvar, de faldne har givet os. Det er *vor* pligt at fore kampen videre, om end det ikke bliver med de samme våben, som vi brugte dengang. Det kampen nu gælder er, om vort folk vil modtage den arv fra frihedskampens dage og bevare den, eller om det igen vil lade samarbejdsfolkene blive bestemmende i det land, som ungdommen har kæmpet for at bevare. Vi må alle være med til at bremse den udvikling, vi er kommet ind i, for ellers kan det med rette siges, at vore kammerater ved deres død ikke opnåede det, de havde kæmpet så tappert for.

Freddie.

Til sidst skal bringes en Artikel fra Elevernes Blad »Vi og Verden«, hvori en Lejrvagt giver Udtryk for sine Tanker i den sene Nattevagt. Hans alvorlige Betragtninger har Bud til alle os ældre, der har med Ungdommens Opdragelse at gøre, med Krav om, at vi bør se med Forstaaelse paa Modstandskampens unge og række Haand til dem, der blev revet ud af deres daglige Arbejde og fik afbrudt deres humane Uddannelse ved Livets uafviselige Krav.

PAA NATTEVAGT

Ingen Sinde har man vel større Lejlighed til at filosofere over Tilværelsen, end når man en lang, mørk Nat vandrer frem og tilbage på en ensom Vagt i en Lejr, hvor det er ens Opgave at passe på, at nogle forhulede Mennesker ikke skal trænge ud gennem et stærkt Pigtrådshegn.

De sidste fem År passerer Revy for en. Man gennemlever i Tankerne mange Episoder fra den Gang, og næsten altid ender denne Tankerække med Spørgsmålet: Hvad nu?

Det umiddelbare, man lægger Mærke til, når man daglig færdes mellem en Flok unge Mennesker, er, at de er præget af en altovervejende Rastløshed, der giver sig Udtryk i middelmådig Arbejdsiver og en vis Resignation over for Verdenssituationen i al Almindelighed og over den politiske Svaghed i vort eget lille Samfund. Denne Rastløshed er imidlertid blevet gjort lig Åndløshed af den ældre Generation, af de Mennesker, som skal uddanne os til at blive livgivende Elementer i Samfundet. Som hårde, svidende Piskeslag bliver Ordene: åndløse Individer slynget os i Ansigtet den ene Gang efter den anden. Måske burde man tage det for et almindeligt »Lærerrif« (undskyld mig dette Ord), men der bliver alligevel en opsvulmet, rød Stribe siddende i Sindet efter et sådant Piskeslag, idet vi jo trods alt er så vågne, at vi kan skelne de fine Nuancer i vort Modersmål og altså også mærke »Docenternes« Ringeagt bag disse Ord, der måske burde tages med godt Humør, men jeg tror dog næppe, at vi i dette Tilfælde viser os som humorløse Individer, dersom vi tager de omtalte Piskeslag alvorlige.

Vi mangler Viden om mange Ting af elementæreste Karakter i de humane Fag. Men er det underligt? I de sidst forløbne År fik vi lige netop Tid til at sætte os ind i de nødvendigeste Examenspenssa. — Vi havde ikke Tid til at sluge det ene litterære Pragtværk efter det andet, som vore Fædre og Bedstefædre kunde det i deres Ungdom. — Vi måtte foruden at kæmpe for en tor Examen ligeledes kæmpe for Livet og Friheden, bogstaveligt talt. Vore Læremestre var optaget af Brandes, Poul Henningsen o. s. v., Mennesker, der kun er Navne for os, men hvad blev Resultatet af dette? Kun åndelig Selv-

glæde. Der skete ikke så store omvæltende Ting i de unge Menneskers Liv den Gang. Der er ingen af dem, der har prøvet at flakke hjemløse om. Der er ingen af dem, der i deres Ungdom har båret på så mange tyngende Hemmeligheder, som de fleste unge af i Dag har været nødt til. Der er ingen af dem, der i den Grad har set Ængstelse i en Moders, en Søsters eller en Kærestes Øjne som den unge Mand af i Dag.

Det, jeg her her sagt, kan tyde på Selvretfærdighed, men sådan skal det ikke forstås. Det er blot nødvendige Ord i Forsvaret af det unge rastløse Menneske, der har erfaret, at Livet er illusorisk. Under Besættelsen var vi alle mer eller mindre illegale, både gamle og unge, og det var særligt omkring Kaffe-bordet, denne Illegalitet voxede op. De gamle forstod os unge, sagde de, ja, de var lige ved at tage Hatten af for os, men det er slet ikke nødvendigt; nej, det er meget mere nødvendigt, at de hjælper os i Gang, at de fortæller os noget, som vi har Brug for, når vi en Gang skal ud i Livet, i det Liv, som vi har kæmpet for, men som desværre er så kompliceret.

Hvad hjælper Lærebøgerne, der måske nu og da bliver doctret på en mere indviklet Måde, end de er skrevet, os, dersom vi ikke bliver gjort opmærksomme på Livets Faldgruber, som vore erfarne åndfulde Lærere må have stiftet Bekendtskab med.

Ja, sådanne Tanker farer gennem een Nat efter Nat, men når man så kommer til at tænke på de forhutlede Mennesker, man er Fangevogter for, ja, så priser man sig alligevel lykkelig, men straks begynder en ny Tankerække. Livets Meningsløsheder er mange, og hver Dag har vi unge Lejlighed til at stifte Bekendtskab med nogle af dem, bl. a. Flygtningene. — »Det kunde lige så let være mig,« må man sige til sig selv. — Er det så underligt, at vi er rastløse?

Vi unge af i Dag er stærkere søgende efter Sandheden i Livet end tidligere Tids Ungdom, så derfor be'r vi om Vejledning og ikke om åndelig Korruption.

Ja, tal nu sandt om småt og stort,
og jævnt om alt det høje!

Poul Jacobsen.

Som det allerede er sagt i Aarbog Nr. 23 har alle gamle Jonstrupperne med levende Interesse fulgt Jonstrup Seminariums Kamp i Trængslernes Aar, og vi takker alle: Elever, Lærere og Forstander for deres Indsats. Ovenstaaende Breve giver os Glimt af den Idealisme, der har besjælet dem, og som vi glæder os over. Meget er slaaet i Stykker for enkelte Elever: flere har tabt et Aar, og de faglige Kundskaber er maaske for mange ikke blevet saa fyldige, som de vilde være blevet det i en Fredstid, men vi er overbevist om, at Deltagelsen i Kampen og de Trængsler, de har gennemlevet, har modnet dem til deres Livsgjerning.

JOAKIM LARSEN

Den 23. Maj 1946, Hundredaarsdagen for Joakim Larsens Fødsel, bør fremhæves som en Mindedag for den danske Folkeskole og især for Jonstrupsamfundet. Uden at træde andre af Seminariets Dimittender for nær, kan man karakterisere ham som den mest betydende Skolemand, Seminariet har fostret. Naar man i Jonstrupbogen (Bind 7, 8, 9 og 17) læser hans Selvbiografi, studser man undertiden over, at en saa helstøbt Personlighed kan skrive saa umiddelbart, at man er fristet til at kalde det naivt, men jo længere man læser, des mere bliver man klar over, at hans Skildring af det primitive og intime i Hjemmet giver Udtryk for den Menneskelighed, der var bærende for hele hans Indsats. Kun i Biskop Berggravs: »Spændingens Land« har jeg mødt en saa gribende Ydmyghed. Selv om hans ranke Skikkelse, hans klare, myndige Blik og hans usædvanlige Handlekraft kunde synes at staa i en vis Modsætning til det ydmyge, er det dog hans dybe menneskelige Forstaaelse, der sætter ham i Stand til at bibringe Frederiksberg Skolevæsen et Særpræg, som paa betydende Omraader har holdt sig gennem de 35 Aar, der er gaaet, siden han i 1911 tog sin Afsked.

Han saa det f. Eks. som noget meget afgørende, at en Skoles Personale dannede »et sammentømret Korps«, inden for hvilket der herskede en kollegial Tone. Dette søgte han som Skoleleder at opnaa gennem kammeratlige Sammenkomster en Gang om Maaneden, hvor Lærerne(-inderne) samledes ved et Glas Sømmenshudspunch for at drøfte Skolespørgsmaal og andre af Tidens Spørgsmaal, der var af Interesse for Skolens Folk. Paa Eksamensdagen gav han Frokost til hele Lærerpersonalet, og hyppigt var flere af Lærerpersonalet til The om Søndagen. I Betragtning af, at Overlæreren kun havde Bolig og Brændsel ud over almindelig Lærerlon, vil man forstaa, at han satte

usædvanlig meget ind paa at skabe det gode Kammeratskab, der svejsede Lærerne sammen. Som Skoledirektør søgte han at oparbejde et lignende Sammenhold indenfor hele Skolevæsenets Lærerstab ved at holde Fælleslærermøde baade om enkelte Skolespørgsmaal og om den samlede Undervisnings- og Skoleplan. Bemærk, at dette først blev lovhjemlet ca. 40 Aar senere i Tilsynsloven af 1933. Endnu et Omraade, hvor Joakim Larsen var langt forud for sin Tid, skal omtales: Samarbejdet mellem Hjem og Skole. Naar han tillagde Sammenholdet i Lærerpersonalet saa stor Betydning, var det ikke alene, fordi han ønskede, at den enkelte skulde opleve den Rigdom og Styrke, der ligger i at løfte i Flok, men han var ogsaa klar over, at et saadant Samarbejde vilde give Skolen en stærk Stilling overfor Hjemmene. Interessen for Skolen var ikke stor i den brede Befolkning, derfor gjaldt det om at skabe den Tillid mellem Hjem og Skole, der er en nødvendig Forudsætning for et Samarbejde. Det er interessant at se, at Joakim Larsen var saa optaget af at udbygge dette Samarbejde, at han ikke alene skabte den dybe Baggrund, som jeg her har søgt at vise, men han gik ikke af Vejen for at give direkte Anvisninger til Lærerne, f. Eks. var det en Overgang saadan, at den Lærer, der fik en 1. Klasse, var klar over, at det ikke var, som det skulde være, hvis han ikke i Løbet af Skoleaarets tre første Maaneder havde været i samtlige Børns Hjem for at tale med Forældrene. Det var ellers imod Joakim Larsens Princip at stille bestemte Krav om bestemte Fremgangsmaader i det daglige Arbejde. Han aflagde mange Besog i Klasserne, men selv om han naturligvis paa Grund af sin store Dygtighed og sin særlige Indsigt i Undervisningsteknikken — han var i mange Aar Censor i Praktik — ofte var fristet til at gribe ind, var det saa godt som altid i Form af gode Raad som Svar paa Forespørgsler, han ydede sin Hjælp, eller Belæringen blev givet gennem en almindelig Diskussion om Undervisningen, naar Timen var forbi.

Det var ikke underligt, at en Mand af Joakim Larsens Støbning i særlig Grad vandt Tillid baade i og uden for Skolekredse. Af den lange Række Tillidshverv, han blev betroet gennem Aarene, skal jeg kun omtale hans Medlemsskab af Be-

Skoledirektør JOAKIM LARSEN
1846—1920

styrelsen for Danmarks Lærerforening i Aarene 1893—1900. I de sidste seks Aar var han Formand, og naar man ved, at han samtidig var Medlem af flere kultusministerielle Kommissioner, vil man forstaa, at han har haft afgørende Betydning for de Reformers, der i denne Periode fandt Sted inden for den danske Folkeskole, og det var da ogsaa en offentlig Hemmelighed, at Joakim Larsen havde været med til at forme hver eneste Paragraf af Skoleloven af 1899.

Paa Danmarks Lærerforenings 5te almindelige Skolemøde, som afholdtes netop dette Aar, fik han overrakt Achens Maleri, hvoraf omstaaende Billede er en Gengivelse, og som Formand modtog han megen Tak fra mange Skolefolk, men Joakim Larsen var ikke imponeret af, hvad der var naaet, hvorimod man af hans Udtalelser som i et Blink ser den praktiske Forhandlingsmand, der søger at opnaa, hvad der er muligt i det givne Øjeblik. Han siger ved ovennævnte Møde: »Loven af 24. Marts dette Aar gør en god Begyndelse til en Skolereform ved at raade Bod paa nogle af Skolens største Brøst og aabne Mulighed for yderligere Forbedringer. Der er intet at juble over, men der er meget at være erkendtlig for«. Det var fristende at tegne et helt Billede af Joakim Larsen som den kyndige, myndige og taktisk kloge Foreningsmand, men Pladsen tillader det ikke, saa jeg maa henvise den, der ønsker at kende Joakim Larsen som saadan, til »Beretning om Danmarks Lærerforenings 5te almindelige Skolemøde«, udgivet af Bestyrelsen ved Fr. Thomassen 1899.

Paa Baggrund af den Diskussion, der under og efter Krigen er ført om, hvilken Betydning man bør tillægge den karakterdannende Side af Skolens Virksomhed, er det interessant at lægge Mærke til den Afskedstale, Joakim Larsen den 27. Oktober 1911 holdt til det frederiksbergske Lærerpersonele. Han henstiller til Lærerne ikke at fortabe sig i Apparatet, thi til syvende og sidst er det jo ikke Bygninger og Undervisningsmidler, ikke Tilsyn og hygiejniske Foranstaltninger, ikke Kontor og Lærerraad, men det personlige Tillidsforhold mellem Skole og Hjem, Lærere og Born, som er den første Betingelse for, at Skolens Arbejde skal bære Frugt. Dernæst, at ikke Kundskabstilegnelse og intellektuel Udvikling gøres til Hoved-

sagen, men det, at Børnene bliver velopdragne, selvhjulpne og sundttænkende Mennesker, og at Skolen, idet den følger med Tiden, aldrig glemmer, hvad den skylder Hjemmet, Folket og Menigheden.

Det er ikke tilfældigt, at Joakim Larsen nævner Menigheden paa lige Linie med Hjemmet og Folket. Hans Barndomshjem var præget af en praktisk Kristendom, der f. Eks. gav sig Udslag i at vise Godhed mod alle fattige, ligesom Faderens jævne Fromhed og praktiske Syn paa Livet gjorde ham til en udmærket Religionslærer, hvis Undervisning erindres med Glæde af mange voksne, og Joakim Larsen slutter dette Afsnit af sin Omtale af Hjemmet med at skrive: »For os Børn var det velsignet at vide, at vor Fremtids Skæbne gennem vore Forældres Bøn var lagt i Guds Haand«. Denne haandfaste og absolute Tro bliver bærende for Joakim Larsen gennem hele Livet, og han giver senere i sine »Livserindringer« et karakteristisk Udtryk herfor, hvor han fortæller om alle de Mennesker, han gennem Tiderne er kommet i Berøring med, »en lang og broget Skare, men deriblandt mange fortræffelige Mennesker, som jeg skylder megen Taknemmelighed og glæder mig til at møde hisset«.

Næst efter Skolevæsenet er Frederiksberg Kommunebiblioteker den Institution, der har mest at takke Joakim Larsen for. Fra 1887 var han Sekretær for Udvalget for Kommunens Folkebiblioteker og havde som saadan faktisk Overledelsen af hele Biblioteksvirksomheden. Han havde selv været Sjælen i Oprettelsesarbejdet og kan saaledes siges at være Skaberen af Frederiksberg Biblioteksvæsen.

Ud over Arbejdet for Folkeskolen og det omfattende Foreningsarbejde har han som Medlem af flere Kommissioner og som Ministeriets Raadgiver ydet en betydelig Indsats paa et Par Omraader, der, selv om de ikke horer til Folkeskolen, dog har en vis Tilknytning til den, nemlig Ungdomsskolens og Seminariernes Undervisningsforhold. Naar til alt dette føjes, at Joakim Larsen som Foredragsholder i mange Foreninger Landet over er kommet i Kontakt med store Dele af den danske Befolkning, vil man forstaa, at han var kendt i hvert eneste Sogn i Danmark af alle, der havde Skoleinteresser eller Sans for kulturelle Værdier.

Det er derfor vemodigt at tænke paa, at han allerede er ved at blive glemt i vide Kredse inden for den danske Lærerstand. Han var ikke alene stor som Skolemand, Administrator og Forfatter, men ogsaa som Menneske. Han forenede en myndig og bestemt Optræden med et ydmygt Sind og en reel Tankegang, ligesom Uselvisheden lyste gennem alt, hvad han levede og skrev. Slutningen paa hans Livserindringer lyder: »Maatte jeg altid give Gud Æren og udrette noget for andre den Tid, jeg endnu har tilbage at leve i«.

Ejner Carstensen.

Klichéen er velvilligst stillet til Raadighed af Historisk-topografisk Selskab paa Frederiksberg, i hvis nylig udkomne Publikation, »Frederiksberg gennem Tiderne« der findes følgende Artikler: Skoledirektør Ejner Carstensen: Joakim Larsen som Skolemand, Overarkivar, Dr. teol. Bjørn Kornerup: Joakim Larsen som Skolehistoriker og Bibliotekar Sven Houmøller: Joakim Larsens litterære Arbejder. Bibliografi.

Fot. o. 1930.

Professor NICOLAJ ANDREAS LARSEN

29. Juni 1860—10. Juni 1946.

Professor N. A. Larsen blev gammel, saa gammel, at han for det yngre Slægtled kun var et Navn; men hos ældre og midaldrende Kirke- og Skolefolk vakte Budskabet om hans Død Mindet om den helstøbte, kristne Personlighed og fremragende Skolemand, der i et Slægtled var en central Skikkelse i den danske Skoleverden, Bæreren af den kristne Tradition i Skolen, repræsenterende Orden, Logik og Moral. I Jonstrupbogen 1941 efter hans 80 Aarsdag er hans Data nævnt og hans Gerning vurderet, og det skal ikke gentages her; men vi vil i Jonstrupsamfundet huske hans Trofasthed mod den gamle

Borg og mindes ham som den, der kastede Glans over vort Seminarium, en af Jonstrups store Sønner, paa Linie med Professor Kroman og Skoledirektør Joakim Larsen. Hans Begavelse var fremragende, hans Pligttroskab, Flid og Fromhed var et Eksempel for os, og som ægte Jonstrupper havde han, Alvorsmanden, Humorens kostelige Gave. Om sin Jonstruptid har han selv fortalt smukt i sine Erindringer i Aarbogen 1933; han uddybede det i den sidste Samtale jeg som Redaktør havde med ham, og jeg bringer hans Ord videre som en sidste Hilsen fra ham.

Minderne fra hans Ungdom beskæftigede ham stærkt nu i den høje Alder, og det var ham magtpaaliggende at forklare, hvor meget Jonstrup havde betydet for ham. Hans tilknappede Væsen løste sig op, da han med Varme talte om den gamle Borg, hvis Skæbne laa ham saa stærkt paa Sinde. Paa Jonstrup, sagde han, fik jeg i min Ungdom Lejlighed til at besinde mig paa mig selv. Ved regelbundet Arbejde i landlig Stillehed, afsondret fra Verden, fik jeg Ro til en Eftertanke og Afklaring, der fik stor Betydning for mig. Tilværelsens evige, enkle Værdier tegnede sig klart for mig, og jeg fandt en Basis, hvorpaa jeg kunde bygge mit Liv. —

Paa mit Spørgsmaal om, hvad der havde betydet mest for ham paa Jonstrup, svarede han, at især Driebeins Personlighed havde gjort dybt Indtryk paa ham, han var et sjældent fint og ædelt Menneske, men ogsaa flere af Lærerne var betydelige; blandt Kammeraterne var der udmærkede Mennesker, og Kammeratlivet var muntert og godt, den smukke Natur, især Skovensomheden, havde givet Sindet Hvile — men sammenfattet var det mest det verdensfjerne, stille Liv, som gav Betingelser for strengt aandeligt Arbejde og Meditation, der havde haft Betydning for hans aandelige Udvikling. Men, tilføjede han med et lille Suk, det er ikke verdensfjern Stillehed, der i Dag præger Jonstrup, og Nutidens Seminarieungdom har næppe den Ro til Fordybelse, som vi andre havde.

At N. A. Larsen altid havde interesseret sig for Jonstrup, vidste jeg, men jeg blev overrasket over, at han, hvad Samtalen i øvrigt viste, i saa høj Grad havde fulgt med i det jonstrupske Liv. Han fortalte, hvor det havde smertet ham, da

Prof. Kroman ved Eksaminerne havde slaaet ned med haard Haand, og om sin Glæde over det fornyede Liv under Bredstrup. Han karakteriserede med Lune de mange forskellige Lærere, som han syntes at kende ud og ind, ja han var udmærket informeret om Forholdene i Dag.

Det nye Lærerslægtled fandt han var vaagent og levende interesseret i alt nyt — men mon de unge giver sig Tid til at fordoje alt det nye? Han beklagede, at Tiden var løbet fra Katekiseringen; thi Metoden med at belære ved at udspørge tvang nu alligevel Eleverne til at tænke sig om og til at forme klare, rammende Svar. — Hils Jonstruppere, De træffer, var hans sidste Ord til mig, og hermed bringer jeg den store Jonstruppers Hilsen ud til Samfundets Medlemmer.

Ved Bisættelsen i Marmorkirken, den 16. Juni, viste det repræsentative Følge, at hans Indsats ikke er glemt. Sognepræst A. Lund-Sørensen talte om hans store Betydning for Skole og Kirke og Vennen Provst Chr. Winther om hans rige Mennesskelighed, idet han især fremhævede Trofastheden som hans fornemste Karaktertræk. Deltagelsen samlede sig foruden om Familien ogsaa om Frøken Anna Elmer, der i 53 Aar har været i Professor N. A. Larsens Hus, de sidste 44 Aar som hans trofaste, opofrende Husbestyrerinde. Begravelsen foregik paa Holmens Kirkegaard.

Viktor Pedersen.

Olaf Kejser paa Katederet 1920.

Seminarielærer OLAF KEJSER

Æresmedlem af Jonstrupsamfundet.

I August 1945 fyldte Olaf Kejser 70 Aar og faldt dermed for Aldersgrænsen. I den Anledning blev han ved Dimissions-højtideligheden i Ballerup Kommuneskoles Gymnastiksal i Maj 1945 hjertelig hyldet af Seminariefors­tander Georg Christensen og Repræsentanter for Jonstrupsamfundet. Men han kom ikke til at gaa dengang — Seminariet havde Brug for ham i endnu et Aar, medens hans unge Efterfølger aftjente sin Værnepligt, og derved kom Kejser til at tjene Jonstrup i 30 Aar, idet han blev ansat i 1916 som Lunddahls Efterfølger.

Olaf Kejsers Gerning paa Jonstrup har været præget af stilfærdig Fornemhed, parret med Frisind og elskværdigt Lune. Uden store Fagter og Lader øvede han sin Indsats; men selv

hvor tilbageholdende han var i sin Fremtræden, undlod hans rige Menneskelighed og strenge Pligttroskab overfor Gerningens Krav ikke at gøre Indtryk paa hans Elever, der alle saa op til denne fine Personlighed, hvis Undervisning og hele Færd var gennemsyret af Redelighed. Den nære Omgang med Eleverne og dermed direkte Paavirkning af dem faldt egentlig ikke Kejser naturligt — der var noget reserveret over ham — men han satte sine Elever Stævne i Aandens Verden, og der blev de i Sandhed berigede af ham. Det blev hans Opgave at grave Guldet frem og skille det fra Slaggerne; altid var det ham om at gøre, at hans Elever lærte at skelne det ægte fra det uægte, det værdifulde fra Frasen. Den Skat, han gav dem med paa Vejen ud til Skolestuen, bestod af ædelt Metal — Skillemont gav han aldrig ud.

De høje Idealer, Olaf Kejser gav sine Elever, har betydet mere for dem, end han, den beskedne Mand, selv ved — og dermed for den danske Folkeskole. Ved hans Afgang takker hans Hundreder Elever ham derfor og ønsker, at han efter sin lange pligttro Gerning som Ungdomsopdrager maa faa nogle lykkelige Hvileaar sammen med sin Hustru, der baade i Silkeborg og Jonstrup har været ham saa god en Støtte og Opmuntret. Fra Jonstrupsamfundet skal der lyde en særlig Tak for hans aldrig svigtende Interesse for Samfundet, i hvis Styrelse han sad i nogle Aar som Seminarielærernes Repræsentant og som Næstformand.

Olaf Kejser har nu solgt sin Villa i Jonstrup og er flyttet til København. I Aarbogen 1943 har han skrevet en kort Selvbiografi, der viser hans friske Syn paa sin Gerning, en skarp Iagttagelsesevne og hans paa een Gang fordomsfrie og alvorlige Livsindstilling.

V. P.

AARETS GANG PAA JONSTRUP

1. Februar 1946 blev en Mærkedag i Seminariets Historie. På denne Dag flyttede Eleverne ind på Elevhjemmet, der var blevet sat smukt i Stand, efter at det både havde huset tyske Officersaspiranter og polske Flygtninge. — Det var en Glædens Dag, da man igen kunde være rigtig Borger. — Dog måtte Skolegangen fortsat foregå i Ballerup, men den 23. Marts indviedes det 135-årige Seminarium påny. — I denne Anledning blev der afholdt en stor Fest, som blev indledet meget smukt og højtideligt, idet Fanen førtes ind i Festsalen, eller Sangsalen, som den egentlig kaldes, hvorefter »Dagvisen« blev sunget som Fællessang med Orgelledsagelse ved Hr. Boesen.

Et nyt Afsnit i Borgens Liv er begyndt. — Forhåbentlig kan Seminariet få Lov til at eksistere i Fred og Ro fra nu af og fremefter i Tiden. — Måske vil Tiden kræve en Udvidelse, hvilket ikke vil skade, men en Nedlæggelse af den gamle Borg vil være Synd og Skam, thi i en Tid som vor, hvor »Roden bagud« synes så svag, er det kun godt, at der findes et Sted, hvor Traditionerne lever.

I Sommerferien var Jonstrup Sem. i 6 Dage Samlingssted for en Del norske, svenske og danske Seminarieelever og unge Lærere. Det var det første Stævne af denne Art, der endnu har fundet Sted, men forhåbentlig vil det blive en årligt tilbagevendende Begivenhed.

Den 19. August begyndte det nye Skoleår, og med dette fik Lærerkollegiet et nyt Medlem i Hr. cand. teol. Adolphsen, der er Hr. Kejsers Afløser i Dansk og Religion. Den første Tid var naturligvis optaget af alle de gamle Spiretraditioners Gennemførelse; men i År fandt foruden disse endnu en munter Begivenhed Sted, idet Lærerne stillede et Fodboldhold imod et Elevhold, og en drabelig Kamp fandt Sted. Resultatet var strålende for Lærernes Vedkommende, idet Kampen endte 2—1

til Eleverne, en Sejr, de nær ikke havde kunnet hive i Land. — Men Hr. Hauch var også Målmand på Lærerholdet, og Forstanderen var en ypperlig wing — tror jeg nok.

Sporten:

Det har været et godt År for vore Fodbold- og Håndboldspillere, idet de har hævdet sig fint overalt, hvor de har spillet.

Følgende Kampe er spillet:

Mod Vordingborg: Fodbold: 6—0 til Jonstrup. — Håndbold: 14—0 til Jonstrup.

Mod Haslev: Fodbold: 7—6 til Jonstrup. — Håndbold: 6—1 til Jonstrup.

Mod Blågård: Fodbold: 9—1 til Jonstrup.

K. F. U. M. opgav uden Sværds slag, men vist overalt. Derimod var Kampholdene i Odense, hvor følgende Kampe spillede:

Mod Skårup: Fodbold: 5—1 til Jonstrup. — Håndbold: 5—4 til Jonstrup.

Mod Odense: Håndbold: 3—3, altså uafgjort.

Foredragsforeningen:

Foredragsforeningen var sygnet hen under de trange Kår, den havde i Balleruptiden, men nu vokser den sig stor og stærk, da den igen er hjemme på Borgen.

Foredragsudvalget har indtil nu med Held arrangeret Aftener, hvor de forskellige politiske Partier er blevet gennemgået, mer eller mindre reelt af Politikere fra de forskellige Partier, og foruden disse Aftener har der været psykologiske Foredrag, Foredrag om »Tyskland i Dag« og om Balkanstaterne, ja, endog lidt om Atomer har vi hørt. Af Foredragsholdere kan nævnes Professor Harald Bohr, fhv. Kirkeminister Arne Sørensen, Psykoanalytiker R. Carstens og Skoleinspektør, Folketingsmedlem I. M. Nordentoft.

Desuden har Forstanderen hveranden Tirsdag afholdt Litteraturaftener, hvortil Egnens Beboere har Adgang.

Musikforeningen:

Også Musikforeningen er blevet vakt til Live igen. Foreningens 32. Koncert fandt Sted 29. November. Det var en Klaver-

aften med Pianisten Uno Browald. Hr. Boesen har Planer om endnu et Par Aftener i dette Skoleår.

Koncerter:

Seminariets Kor og Orkester under Hr. Boesens Ledelse medvirkede ved en Kirkekoncert i Ballerup den 13. December. — Der blev spillet Stykker af Schubert, Haydn og Legrenzi, og Koret sang bl. a. »Sanctus« af Schubert, »Modersmålet« samt et Par af vore gamle Julesalmer. — Desuden medvirkede et Damekor, ligeledes under Ledelse af Hr. Boesen, der også spillede et Par Orgelkompositioner. — Det var en yderst vellykket Aften.

Fester:

Allerede er Indvielsesfesten blevet nævnt. — Dimissionsfesten blev afholdt den 31. Maj — og desuden er de traditionelle Fester, henholdsvis Høst-, Efterårs- og Julefesten, blevet afholdt.

Ved Efterårsfesten blev en nuværende Jonstrupper, Grøn-lænderen Erling Hoghs Skuespil »Solvognen« opført af lokale Kræfter. Takket være dette Skuespil blev det en Aften af virkelig lodig Karakter.

Ved Julefesten blev Juletaalen holdt af Hr. Adolphsen, og Hr. Kejsøer gjorde os den Glæde at læse »Fristelsen« af Hertz for os.

Det har været Årsskifte nu, og den kommende Tid bliver en »Arbejdets Tid« for os her på Sem. 4. Klasse skimter allerede Eksamensrædslerne i det *ikke* så fjerne, ja, 2. og 1. Klasse for den Sags Skyld også, mens 3. Klasse derimod er rejst til Norge, til Lærerskolen i Hamar, hvis tilsvarende Klasse ankom hertil i Går. — Denne Udveksling skal stå på i ca. 3 Uger, sikkert til Gavn og megen Glæde for både Norske og Danske.

Hermed en hjertelig Hilsen til alle gamle Jonstrupperne fra de nuværende Jonstrupperne.

Poul Erik Jacobsen.

FRA JONSTRUPPERNES VERDEN

Cand. teol. LAUS ADOLPHSEN,

der er Olaf Kejsers Efterfølger som Lærer i Religion og Dansk, er født i Haderslev 1917 og blev klassisk-sproglig Student samme Sted 1934. Han studerede Teologi, først i Aarhus, derefter i København, hvor han en Overgang var Oldermænd paa Studentergaarden. I 1944 tog han teologisk Embedseksamen og begyndte saa at studere Dansk og Tysk. Samtidig giftede han sig, og kort efter flyttede han med sin Hustru, der er uddannet Gymnastik- og Danselærerinde, til Haderslev, hvor han blev Vikar paa Seminariet i Dansk og Tysk et Aars Tid. 1945—46 aftjente han sin Værnepligt som Marinesoldat.

NY RIDDER

Seminarie lærer Chr. Hauch, der i 25 Aar (1921—46) har været Sogneraadformand i Værlose, blev ved sin Afgang hjertelig hyldet af Sognets Beboere ved en stor Fest. Kort efter udnævntes han til Ridder af Dannebrog.

GULDBRYLLUP

Fhv. Seminarieinspektør Rudolph Benzon og Hustru, der nu bor paa Frederiksberg, fejrede d. 30. Oktober 1946 deres Guldbryllup. Benzon fyldte 75 Aar d. 5. Januar 1947.

60 AAR

Jørgen Hegelund fyldte d. 7. Januar 1947 60 Aar. I de 32 Aar, han har været Forstelærer i Ulstrup, pr. Gorlev, har han ikke forsomt Skolen een Dag paa Grund af Sygdom.

ET JONSTRUP-DYNASTI

Jonstrupsamfundets nye Formand, Skoleinspektør Ernst Gehl, er 4. Generation af Jonstrupperne. Hans Oldefader Villh. Johansen Gehl (1809) var Lærer i Maaløv, Bedstefaderen L. H. Kristensen (1847) i Oppesundby var Medstifter af Lærerstanden Brandforsikring og har stiftet et Legat for Lærerenker, Faderen Villh. Gehl Kristensen (1875) i Viksø og senere Snoldelev var Formand for Lærerstandens Brandforsikring. En Slægtning var først Lærer i Maaløv og fra 1858 Økonom paa Jonstrup. Fru Ernst Gehl er Datterdatter af Beyerholm.

»Koda«s bekendte Chef, Direktor Ravn-Jonsen, der døde 1946, var Jonstrupper. Han blev dimitteret 1902, men virkede kun faa Aar som Lærer, hvorefter han slog sig paa Journalistik.

Blandt Besættelsestidens Ofre var Jonstrupperen Søren Birktoft (dim. 1926), der var en kendt Lærer i Hvidovre. Venner har sat et smukt Mindesmærke med Bronzerelief paa Graven paa Hvidovre Kirkegaard.

Et af Jonstrupsamfundets ældste Medlemmer, fhv. Skoleinspektør C. C. Gormsen, dim. 1884, døde 18. Januar 1947. Han, der var cand. mag., har skrevet meget benyttede Lærebøger i Zoologi og Botanik. 1911—20 var han Skoleinspektør ved Bronshøj Skole, 1920—33 ved Kapelvejens. Som Skoleleder var han myndig og særpræget, fuld af Liv og med udpræget Retfærdighedssans.

AFGANGSEKSAMEN 1946

1. Andersen, Anders Knud.....	6,91, mg
2. Bremholm, Jørgen Johan.....	6,79, mg
3. Børgesen, Carsten Sick.....	7,20, mg ×
4. Christensen, Duval Berg.....	6,82, mg
5. Hansen, Bertel Emanuel Bønnelykke.....	6,42, mg ?
6. Hansen, Knud Ørum.....	6,36, mg ?
7. Heyn, Arne Frede.....	6,60, mg ?
8. Jensen, Niels Mogens.....	7,08, mg
9. Jensen, Taning Moesgaard.....	5,79, g ×
10. Johansen, Niels.....	6,38, mg ?
11. Johansen, William.....	6,48, mg ?
12. Kjær, Ejnar.....	6,50, mg ?
13. Knudsen, Gunnar Benzou.....	6,88, mg
14. Larsen, Otto Christian.....	7,07, mg
15. Lindberg, Andreas.....	6,78, mg
16. Lindeløv, Knud Henrik.....	6,61, mg ?
17. Lund, Aage Dickow.....	6,98, mg
18. Nielsen, Henning.....	6,44, mg ?
19. Ougaard, Jørgen Aksel.....	7,00, mg
20. Rasmussen, Bendt Aage.....	6,80, mg
21. Rasmussen, Flemming Knud.....	6,50, mg ?
22. Svendsen, Ib.....	6,55, mg ?
23. Sørensen, Bent Esbye.....	6,79, mg
24. Teglbjærg, Mogens.....	5,36, g ×
25. Wallenstrøm, Bent Plenge.....	6,73, mg

JONSTRUP-ORDBOGEN

Da Ordbogens fornøjelige, noget respektløse Omtale af kendte Jonstruppers personligheder er faldet enkelte for Brystet, skal vi bede alle Lærerne forstaa, at det aldrig har været Forfatterens Mening at ned-sætte vore gamle Lærere i nogens Omdømme — Vurderingen af deres Indsats er i Aarenes Løb givet i alvorlige Artikler — men kun at mere ved at genopfriske Træk og muntre Betegnelser fra dengang (Aarene o. 1910). Den drengagtige Kaadhed, der gav sig Udslag i Vittigheder om Lærernes Ejendommeligheder, dækkede jo paa Jonstrup, som det tit er Tillældet hos Skoleungdom, over Elevernes Kærlighed netop til de mest særprægede Lærere.

Red.

REGNSKAB 1. JANUAR — 31. DECEMBER 1946

	Indtægt Kr. Ø.	Udgift Kr. Ø.
Kassebeholdning pr. $\frac{1}{1}$ 1946.....	198 61	
Kontingenter.....	989 00	
Salg af Aarbøger.....	426 40	
36 Opkrævninger à 40 Øre.....	14 40	
Renter.....	3 34	
Repræsentation og Møder.....		43 30
Fremstilling af Aarbogens 23. Bind.....		908 67
Administration og Redaktion.....		150 00
Tryksager.....		58 07
Porto, Gebyrer m. m.....		99 83
Kassebeholdning pr. $\frac{31}{12}$ 1946.....		371 88
	<u>1631 75</u>	<u>1631 75</u>

Ordruphøjvej 24, Charlottenlund.

Wilh. Thomsen.

Vi undertegnede har revideret ovenstaaende Regnskab for 1946 og ikke fundet Anledning til nogen Bemærkning.

Sierslev og Bredeløkke Skole, 17. Januar 1947.

S. M. Waaben.

Hans Fr. Jensen.

JONSTRUPSAMFUNDETS STYRELSE

Kantor Viggo Bitsch, Vemmetofte, Faxe, Skoleinspektør Ernst Gehl, R. af Dbg., Formand, Solvgade 16, København, Førstelærer Vilh. Hellested, Hellested, Seminarielærer O. Lindberg, Næstformand, Jonstrup, Kommunalærer Viktor Pedersen, Redaktør, Peter Bangsvej 84, København F., Kommunalærer Wilh. Thomsen, Kasserer, Ordruphøjvej 24, Charlottenlund, Telf. Ordrup 2492. Elevernes Repræsentant 1946—47 er Poul Jacobsen, Jonstrup Statsseminarium.

Der skal i 1947 vælges 2 Repræsentanter for København og 1 for Lærerne paa Jonstrup. De afgaaende Styrelsesmedlemmer er: O. Lindberg, Viktor Pedersen og Wilh. Thomsen. Da der intet Aarsmode afholdes i Aar, foretages skriftlig Afstemning. Stemmesedler indsendes inden 1. Oktober til Formand eller Kasserer.

Fortsat fra Bind 23.

Men - efe vi har jo kendt hinanden
saa længe,
lige siden vi løb om som Dreng —
og **Piger - efe**, heri . . .

herom . . .

ja, **se - efe**, hvorfor i Dag jeg kom,
ja, saadan noget er ikke let at sige,
men - efe — jeg kender en Pige,
hun er sa a vist saa sød og rar,
og gerne hende til Kone jeg ta'r,
ifald hun blot kan elske mig,
og **Pigen - efe** — det . . . det er
dig.«

Men Emma sidder med aaben Favn,
og **Fus** han kaster sig saa heri
og hvisker Emmas søde Navn,
og hermed ender **Fus' Frieri**.

Hejrebakken. — En Bakke ved
Søndersø, hvorfra man havde en
smuk Udsigt over Jonstrup Vang, i
klart Vejr skulde man kunne øjne
Roskilde Domkirke.

herligt. — Brugtes langt oftere end
i Rigssproget og i anden Forbindelse:
Han lo herligt af det.

Hilsen. — Jonstrup var ikke det
Sted, hvor der blev gjort meget ud af
Etikette eller Høflighed. Elegant be-
leven Optræden var ikke Regelen,
hverken hos Lærere eller Elever. E. L.
dannede en Undtagelse, var selv stil-
lig og korrekt af Væsen, han ydede,
fordrede og fik ogsaa til Gengæld
mere Belevenhed af sine Elever. Han
havde 3 Maader (Grader) at hilse
paa: 1. Haanden til Skyggen for Spi-
rer og ligestillede. 2. Hatten lettes
lige akkurat — for Halvspirer. 3.
Hatten føres ca. 30 cm lodret over
Hovedet — 3. Klasse! Da han var
noget nærsynet, kunde han tage fejl
og hilse med en anden Grad end den
reglementerede. Da forraadte en ær-
gerlig Rødme, naar han senere op-
dagede sin Fejltagelse.

Hjælp. — E. L., brugtes i forskellig
Betydning: Faa Hjælp af mit Øje =
se op paa mig. Som Indledning til
visse Timer hed det: Nu maa alle
hjælpe mig. Brugtes almindeligt, naar
en Taler paa en Generalforsamling
søgte at skaffe sig Ørenlyd. Eller:
Ved Klassens Hjælp vil vi nu rekapit-
ulere det sønderjydske Spørgsmaal
— jeg siger ikke, det er let. Ligesom
Mennesker begynder et Arbejde og
siger med Guds Hjælp, hed det her:
med Klassens Hjælp. Det førte i no-
gen Grad til et Klassehovmod, som
der faktisk ingen Begrundelse var
for.

Hm, hm. — Kendingsord, som
brugtes til at tilkendegive, at man
nu vilde citere cand. mag.

Hof. — E. L. Udraab. Ja, Hof-
Mand! Brugtes alm. i Stedet for Hal-
lo. Nærmest Udtryk for Velvære, i
hvert Fald afgjort i Tillægsordet,
hofisk eller haafisk. Et hofisk Gilde,
Bal, Mad, Pige — dejlig, vidunderlig.
Hofmanden. — Benævnelse paa E. L.
En Elev, der hed H. F. Jensen, blev
kaldt Hof-Jensen eller Hof.

Holger Danske. — Navn paa et
Elevværelse paa Westend.

Hvis det er nødvendigt. — Hvis et
Menneske, der ikke ansaas for fuldt
paalideligt, i en Fustime anmodede
om Lov til at gaa ud, lød det mis-
tænksomt: Ja, hvis det er nødvendigt.
Gør, hvad De anser for rigtigt. Und-
lod E. L. Forespørgselen ved disse
misliebige Folk, interPELLerede en
Støtte eller Ordensduksen.

Hvudden. — 1. hvudden (vodden)
Forkortelse af hvordan. 2. Navn paa
Hr. Johansen, i hvis Lod det som
Matematiklærer faldt stadig at skulle
spørge hvordan. De sædvanlige Sam-
mensætninger: Hvuddentime, Hvud-
denfag o. s. v.

NB. Hvuddenbogen, Johansens Aritmetik, anmeldt i en Vise af Ekberg: Før var der knap skrevet paa Dansk en Bog, som Spirene ret kunde bruge o. s. v.

Hvudden Skala. — Under visse Elevers Præstationer ved den sorte Tav-

le lød Hvuddens bekymrede: Ja, nej, ja, nej . . . sunget som Vokalise paa diatonisk Skala, Opgang og Nedgang. Under Foredraget førtes Pegefingeren op og ned langs Næsen. Jfr. Per Degns: ut, re, mi . . .

I.

Institutionen. — Frk. Bildes Pensionat. I Regelen udtalt med Inde-

haverens Forkortelse: Instutionen, se Enken.

J.

Ja, nej. — se Hvudden Skala.

Jens. — Du maa sgu gaa uden om, Jens! Candmagine kaldte sin Mand Jens, og Citatet, der vist er ægte nok, blev en Del brugt, ofte med pudsig Virkning — omtrent som: Den gik ikke, Grandberg.

Jernknoen. — Navn paa en hemmelig Forening, stiftet af Rudolf Bruhn.

Jonstrup. — se Jonstrupbogen I, Side 26. Blaagaard oprettedes 25. Juni 1790. 14. Marts 1791 begyndte Undervisningen, hvilken Dag fejredes som Seminariets Fødselsdag. 1809 flyttedes det til Jonstrup, hvor Seminariet indviedes af Biskop Balle 8. Oktober.

Jonstruppere. — Skuespil med Sange af Rudolf Bruhn, opført første Gang 1910.

J. K. S. S. — Initialerne paa Seminariets Ejendele og Spirehuens Jonstrupkors.

Juleeksamen. — En Prøve, som holdtes kort Tid før Jul i det foregaaende Halvaars Pensum.

Julekoncert. — Ind under Jul afholdtes en Koncert med Elevkor og Elevkonserter. Bagefter var der i Regelen Bal. Et Par Aftener i Forvejen var der Rutinebal, hvor Orkesteret øvede Dansemusik, og Eleverne dansede sammen.

K.

Kan det nu ogsaa hjælpe dig. — Staaende Udtryk. Anledning var, at Matematiklæreren, da en Elev foreslog en unyttig Hjælpelinie, kom med det tvivlende Tilraab og kom til at dutte Eleven. Altsaa hed det f. Eks.: Jeg vil repetere paa Søndag. Kan det nu ogsaa hjælpe dig noget. Jeg væltede med Cyklen. Kan det nu ogsaa hjælpe dig noget.

Ka' se. — E. L.s Slutningsraab efter en Udredning. Kunstnerens voila tout. Quod erat demonstrandum.

Kaffemor. — En Enke, som ca. 1840 solgte Kaffe og Brød til Eleverne. 1910 kendtes Symor, Vaske-mor.

Kavring. — Portneren. Borgeren husker den rolige Værdighed, hvor-med han røgtede sin Dont, og det

tørre Lune, hvormed han søgte at hævde sig blandt Ungdommen.

K-Ben. — En Lirekassemand, som flere Gange aarlig indfandt sig ca. 1910. Navnet hentydede til Mandens Ben, det ene var lige, det andet var meget kalveknæet.

Klassepraktik. — I en ugentlig Time skiftedes 3. Klases Medlemmer til at tage en Time med Børnene med Spektus og Klassen som Tilhørere. Ikke mange slap helskindet gennem denne Spidsrod. Spektus Kritik var næsten altid straalende vittig.

Klasseregning, Klassestil. — Efter Undervisningstidens Ophør fra 3-6 maatte vi regne Eksamensopgaver og skrive Stile — en god Træning.

Klassesold. — En sjælden Gang holdtes Sold for Klasserne enkeltvis i Regelen i Spisestuen. Punch, Øl og Sodavand. Udgifter pro persona 12-17 Øre.

Knasmanden. — Benævnelse paa en Mand fra Knardrup, der to Gange om Ugen besøgte Seminariet og solgte Hvedebrød, ca. 1840.

Knasten. — Økonomen Castbjerg. Knastens Have, Knastens Kopper, Knastemad. Knast, en Elev, der spiste hos Knasten.

Knejpe. — Elevværelse, 1910 udstyret med Bord, Stol, Reol, Jernseng med Madras, en Skammel med Vandfad og Vandkande og et Skab samt Beboernes egne Sager. Spirer boede 2 sammen i et Værelse, 2. og 3. Klasse to og to og havde da Læseknejpe og Soveknejpe. Enkelte foretrak Eneværelse. Der var Kakkellovne og Petroleumslamper, rigelig Koks og Petroleum. Især Lørdag Aften holdtes mange Knejpegilder med The, Kiks og Punch.

Knejpefest. — Brugtes om alm. Morskab og Spektakel paa Værelser-

ne, men især om visse Arrangementer, der foretoges med Møbler, Sengen og Billederne, naar Værelsets Beboere var ude.

Knejpespire. — I tidligere Tid, da kun ældste Klasse havde Værelser og selv holdt deres Værelse i Stand, havde nogle en Spire, som sørgede for Kakkellovn, Lampe og Orden. Til Gengæld fik han saa Lov til at sidde paa Værelset og fik Hjælp til Stile og Opgaver.

Komedieballet. — se Bal.

Kommandoøvelse. — Som Forberedelse til Gymnastik med Øvelsesskolens Børn fik vi det Hverv at kommandere over en Kammerat. To og to blev vi fordelt rundt i Salen, som genlød af de forskellige Kommandoraab. Gomni gik omkring i Virvaret og kritiserede: Arme og Ben opad — stræk. De skal tage det mere alvorligt, B. Og med rynket Pande og gravalvorlig Røst kommanderede man efter Bogen for den enlige Elev: Stor Kreds med Haandfatning — løb! Gomni lo og tog sin nidkære Elev om Skulderen og rystede ham: Der'er dog en Grænse — .

Kone. — Kontubernal. Gensidig benævnedes to Elever, der boede sammen, hinanden Kone. Alle var Koner i deres Hus. Er din Kone hjemme!

krænke. — Brugtes meget i forskellige Betydninger. Det var at krænke E. L. at kludre i en Lektie. Krænke Enken, klage over Maden. Krænke en Spire, forlange en Spire til at hente Koks. Krænke Orgelet, spille daarlig paa O. Krænke en Mand, forlange et Laan tilbage. Krænke en Hat, krølle en Hat o. s. v.

kæve. — Drikke, mest om Øl.

købe. — Brugtes i Stedet for bytte. Hvem vil købe Ost, hvem vil bytte Ostemad.

ogsaa Ansvaret for Benævnelsen Afrodites Øje.

monstro Forsøget vil lykkes. — Hr. Johansens skeptiske Udbrud i Fysik-timen. Meget brugt staaende Udtryk. Omkvæd i Ekbergs Hvuddenvise.

Morakker. — En, der læser meget, at morakke = at tyre.

Møllebakken. — En lille Høj tæt ved Jonstrup, hvor der engang laa en Mølle. Omtrent hvor Johansens Villa nu ligger.

N.

Navne. — Eleverne nævnede i Regelen hverandre ved Efternavn. Ved de almindeligste Navne var det nødvendigt at nævne Forbogstaver med — eller disse Forbogstaver alene.

Undertiden kaldtes Elever ved deres Bynavn. En Række Brødre Hansen blev kaldt Hjelm efter deres By. Folk med lidt ejendommelige Navne maatte finde sig i Ordspil og Omlavninger. Gundelach blev til Gummilak. Disse Navne var naturligvis Mor-skab. Enkelte Navne kunde dog være lidt stødende og brugtes da kun, naar vedkommende ikke var til Stede. En udmærket Elev kaldtes en Tid for Rotten. Men aldrig direkte, man talte om en roterende Bevægelse (Fysik), og den Støj, som hans sene Thedriking afstedkom, kaldtes Roteringen. Se ogsaa Biks. Der var en Del af den Slags Frimureri, og det er muligt, at Indhavere af sælsomme Navne den hvide Mus, den røde Hane ikke selv var klar over disse Øgenavne, saa skønsomt blev de anvendt. Det haabes ogsaa, at Omtalen af disse Pud-sigheder og Navne paa Lærere og Elever her maa blive optaget paa bedste Maade.

Enkelte Elever kaldtes ved deres Fornavne ogsaa undertiden af Lærerne, hvilket var meget smigrende og vidnede om Yndest hos Gud og Mennesker, hos Lærere og Elever. En lidt ældre Elev blev dog kaldt Holger eller Holgermand, fordi man derved

havde Lejlighed til at efterligne Hr. Johansen, naar han med sin myndige Stemme kaldte paa sin Søn Holger ved Spisetid. En Elev, der bevarede et usædvanligt ungdommeligt Ud-seende endog i 3. Klasse, kaldtes Dreglse eller Søn. Han kom til at bo sammen med en ældre Elev Old Jensen — et smukt Eksempel paa, at Modsætningerne mødes. En Sludrebøtte kaldtes Bablabab. En Lollik, der netop ikke vilde sløjfe de bløde d'er og derfor brugte for mange, blev kaldt mid-fad-mid-dod-lad.

Jonstrupske Navne, ogsaa Stednavne og Jonstrupord, findes Gang paa Gang troppende op i Klasseblade i Vers og Prosa. Eks. Tillæg til C. C. Christensens Geografi.

Jonstrup ligger i det flade Bøland og begrænses mod Noer af Søndersø, hvor der fra Arilds Tid har været Ebbe, saa Vandet staar flere Thomses for lavt om de mange Holme, hvoriblandt Hjelm o. s. v. Plante- og Dyreliv. Der findes mange kønne Planter i den grønne Hegelund, de fleste er Spirer. Enkelte Thornebuskeses mellem de med mange Knaster besatte Træer. Der er mange Rødder o. s. v.

Navnebøgen. — Et Træ ved Øjet. Jonstrupbogen II 19.

Nemisøen. — Rudolf Bruhns Navn paa en af de smaa Skovsøer.

Nivellering. — En Elev, der ikke var vel forberedt, trøstede sig med, han sagtens kunde nivellere den, d. v. s. klare Lektien.

nok herom. — Visse Udtryk fra Lærebøger især Blochs Verdenshist. og Ludvig Chr. Müllers Bibelhist. gled ind i det daglige Sprog. Saaledes ogsaa Ludvig Chr.s Gengivelse af Herrens Ord til Moses: Nok herom! Stig op paa Pisgas Top. Paa god Jerndorff Maner trak vi r over i herom.

Notering. — I visse Fag og hos

visse Lærere maatte der skrives Vedføjelser til Lærebogen. I Historie og Litteraturhistorie blev disse Noteringer dikteret. Det kaldtes at notere herved. Man skelnede skarpt mellem to Arter, de tjenstlige, det, der krævedes til Eksamen, og de ikke tjenstlige, som enhver maatte medtage i det Omfang hans Interesse og Evner tillod det. Et betroet Menneske, en Støtte i Klassen, havde det Hverv at sige til, d. v. s. nævne det sidste Ord til Tegn paa, at Noteringen var fuldbyrdet.

O.

Opsynsmand. — I Sovesalenes Tid var 3 af ældste Klasses Elever Opsynsmænd. Valget foregik paa den Maade, at Lærerne indstillede 6, og Eleverne valgte deraf 3, en for hver Klasse. Betegnelsen var Vægter. De beboede et særligt Værelse, Vægterknejsen, og havde at sørge for at faa vækket Kammeraterne om Morgen, ligesom de fordelte Posten til Lærere og Elever. Ved visse Lejligheder var de Mellemmænd mellem Lærerraad og Borgerne. Om Aftenen skulde de slukke Lyset paa Gange og i Klasserne Kl. 11. Vægterne sov paa hver sin Sovesal og skulde holde Ro og Orden. Synderne blev noteret i en Bog, som forevistest Forstanderen.

Optagelsesprøve. — Den Prøve, som Aspiranterne maatte bestaa for at komme paa Seminariet. Se Skildringen i De seks.

Ordensduks. — 1. Klassens Ordensduks havde de sædvanlige Hverv og var desuden Mellemed mellem Klassen og Lærerne og hyppig Medlem af de smaa Deputationer, som søgte Foretræde hos Forstander og Lærere.

Ogsaa naar en ubesindig Elev fandt det paakrævet at paalægge sig selv Bod og gøre E. L. en Undskyldning, hørte det til god Sømmelighed at tage Ordensduksen med. Dette kaldtes: at staa i min Stue. Altsaa lød det til Synderen, der fremturede: Hvordan kan De, som har staaet i min Stue o. s. v. Udtrykket brugtes alm. 2. min Ordensduks! udtalt med høj og myndig Stemme — var en faststaaende Ordensduks hos Tegnælæreren. Alle kaldte denne Elev: min Ordensduks. 3. Fatter omtalte stadig (spøgende) en elendig Ordensduks, der glemte at ringe ind eller ganske utilgiveligt at ringe ud. Puh. En elendig Ordensduks!

Overfrakke. — I det daglige selv i haard Kulde saas sjældent Borgere i Overfrakke. Mødte en Elev paa Læsestue eller Klasse i Overfrakke, var det Tegn paa Sygdom eller lige overstaaet Sygdom. Overfrakker og anden Yderbeklædning var i visse Kvarterer fælles Gods. (Ap. G. 2, 44). Man kunde laane i Ejermændens Skab uden at spørge.

P.

Panik. — Fest, Morskab, Lystighed paa Knejsen eller Klassen. En Paniktime — en Time, hvor Læreren ikke havde Herredømme over Klassen.

Paven. — Navn paa Portneren Hans Povlsen (ca. 1840). Navnet henyder til hans selvsikre Væsen.

Pedalspiller. — De orgelspillende Elever deltes i to Kategorier: Pedalspilleren og alm. Øjlere. Pedalspillere af alle Klasser samt Øjlere af 3. Klasse havde Ret til at abonnere paa Tid paa Musiksalens Orgel. Man spillede sammen to og to, $\frac{1}{2}$ Time ved Orgelet, $\frac{1}{2}$ Time ved Bælgen. Om Vintere var der koldt og mørkt i Bælgerummet, der kun oplystes af en Køkkenlampe. Kun meget ivrige Tyrekarle læste ved Bælgen. De fleste gik en Tur op gennem Musiksalen, mellem hver Gang Bælgen skulde trædes ned, og øvede Stemmen under Koralspillet. De øvrige Øjlere øvede paa Harmonier i Klasserne og Knastens Spisestue.

Peder. — Udtaltes langsomt og med tydeligt d. Navn paa Tegnelæreren. Betegnelsen kunde maaske tyde paa nogen Til sidesættelse af Formen over for denne Lærer. Dette var ingenlunde Tilfældet. Hr. Peder talte kort, værdigt og fyndigt til os som en Fyrste til sit Folk. Vi gik ind paa Spøgen, retirede bestyrkede til vore Pladser, naar hans værdige Skikkelse indtrent, og viste stor Underdanighed, naar vi i højtidelig Stil henvendte os til ham. Da Tegnelæreren boede i København og kun een Gang om Ugen kom til Jonstrup, undgik Formen at blive triviell. — Efter en Italienstur modtog vi ham med en Ode, som Rif deklamerede med sin skønne Røst: O, du Herre Stenfeldt de Nielsen ...

I Pedertimen lavede vi Pedertegnning, som vi malede med Pederfarver. Hvad i Himlens Navn er dette? Unge Mand. Det ligner en Uvejrssky! Se Aadring.

per Kone. — Skovløbere i Hareskoven havde en lille Indtægt ved at servere Kaffe og Øl for Skovgæster. Jonstrupperne søgte per Kone, hvis gode Kaffe med tyk Fløde og Franskbrød med et godt Lag Smør blev meget paaskønnet. Man befandt sig godt i den propre, gammeldags hyggelige Stue hos de prægtige Mennesker. Samtalen drejede sig ofte om Sønnen, der var Aspirant, om hans mulige Chancer. Spændingen løstes paa den allerlykkeligste Maade, da han blev Nr. 1. Navnet vistnok, fordi Betalingen (14 Øre) blev opgivet pr. Mand, hvilket vi saa selv gangede med Antallet — pr. Mand bliver til pr. Kone.

pinlig. — E. L., meget hyppig brugt, noget svækket i sin oprindelige Betydning, men betegnede dog noget ubehageligt. Der fremkom noget pinligt herved. Navneordet Pinlighed i Betydning = Nøjagtighed.

Pirringstærskelen. — Den pædagogiske Terminologi prægede naturligt i nogen Maade Sproget, især brugtes visse pudsige Udtryk. At overvinde Pirringstærskelen for at vaagne f. Eks.

Plebs. — Den gamle Benævnelse paa Elever i 1. Klasse, brugtes meget sjældent og altid nedsættende, hvilket egentlig ikke gjaldt om Ordet Spire. Vilde man omtale Spirerne overlegent hed det: De unge Mennesker eller kølig, korrekt: 1. Klasse.

psykologisk. — Kan De ikke se det psykologiske herved? Brugtes tit ci-

teret efter E. L. som afsluttende Bemærkning i en Udredning eller Diskussion. Ligeledes: Kan De se det pædagogiske herved.

Pudsigheder. — En Lærer maa være mere end et Menneske, hvis han flere Timer daglig kan staa paa et Kateder uden at afsløre Pudsigheder, uden at komme med Fortælelser. E. L. glædede hyppig Klassen: Vi er midt i Esther. Profeten sagde: Se-efe. Skulde det ske en anden Gang, saa pas paa det ikke sker. Eller Steno: De maa sandelig ikke trække Vejret i Paradis. Oversættelsen Die beiden Grenadiere = De to Mænd fra Granada o. s. v.

Puh. — Naar Forstanderen citeredes, udstyrede man altid Talen med en Række kraftige Puh. Det er ikke vist, at denne Prusten altid fandt Sted, naar Fatter ytrede sig, men det var nu engang vedtaget at karaktere-

risere Forstanderen paa denne Maade. Saaledes havde de fleste Lærere deres Kendingsmelodi: Hm, hm, cand. mag., Aar-aar, Hvudden, Øh, øh, Spektus o. s. v. for at tilkendegive, hvem man citerede. Det var meget praktisk, idet jo ikke alle var i Stand til paa anden Maade at efterligne Talen. Typerne var nu engang fastslaaet.

Pukkeldonner. — En lille Skomager, der boede tæt ved Seminariet i et lille gulkalket Hus. Han var som mange i hans Fag noget filosofisk anlagt og indlod sig gerne i dybsindige Betragtninger med sine Kunder fra Borgen. — En ældre Skomager fra Ballerup opholdt sig i Forstuen til Læsesalen een Eftermiddagstime ugentlig og modtog Fodtøj til Reparation. Undertiden kom ogsaa en lille Bogbinder fra København.

R.

raat. — Vekslende Betydninger, fin, flot. Et raat Slips.

Raket. — Ved Afslutning af Festsigheder blev der efter Afsyngelse af den gamle Borger opsendt en Raket. Man stillede sig i Rundkreds, en Mand fra 3. Klasse stillede sig op i Midten og dirigerede Haandklap i stadig hurtigere Takt. Derefter efterlignedes Raketens Hvæsen og Tilskuernes Beundringsraab.

Rede. — At gøre Rede herfor. E. L.: Nu vil saa N. N. gøre Rede herfor, f. Eks. fortælle Lektien. Blev ogsaa anvendt paa særlig Vis i meget ejendommelige Forbindelser. Eks. gøre Rede for Kakkellovnen (lægge Op-tænding til Rette), gøre Rede for Stolen (anbringe Katederstolen nede mellem Bordrækkerne, saa Timen

derved fik et mere intimt Præg), gøre Rede for Lektier eller Stile (læse Lektier eller skrive Stile), gøre Rede for Pengene (betale), gøre Rede for Sengen (at være sengeliggende) o. s. v.

Ro paa Gangen. — Alm. Raab fra Tyrekarle, naar der lavedes Fest paa Gangen. Matematikere yndede at sige det eufemisk (men ikke bekvemmere): $\frac{r}{2} \sqrt{4 - \frac{k^2}{r}}$. Formelen for ϱ .

Ræveri el. Rævetrækkeri. — Navn paa en til Tider ret udbredt Sygdom, der angreb visse særlig disponerede Borgere. — Symptomerne lod sig ikke konstatere med Termometer eller Stetoskop. Ytrede sig særlig ved stærk Ulyst til at staa op om Morgen.